

поведінки (дій) позивача є оціночними судженнями, немає.

Проте у спірному випадку конкретні факти поведінки (дій) позивача, зазначені відповідачем у листі, адресованому голові місцевого суду, де працює позивач, можливо перевірити, і достовірність таких повідомлених фактів має довести насамперед відповідач.

При вирішенні спору суди дійшли передчасних висновків про наявність підстав для відмови у задоволенні позову, оскільки формально зазначили про те, що оспорювана інформація є оціночними судженнями відповідача [5].

Підсумовуючи вищевикладене, можна погодитись цілком з позицією Європейського суду з прав людини, що правдивість оціночних суджень не припускає можливості доказування, і оціночні судження дійсно слід відрізняти від фактів, існування яких може бути підтверджене та виділив три можливі варіанти фундаменту, на якому можна побудувати свою оцінку: 1) факти, що вважаються загальновідомими; 2) підтвердження висловлювання яким-небудь джерелом; 3) посилення на незалежне дослідження. Таким чином, фактичні твердження та оціночні судження є різними поняттями, а розмежування цих термінів лежить в основі захисту права на честь та гідність, як особистих немайнових прав.

Список використаної літератури:

1. Рішення ЄСПЛ від 28 березня 2013 року у справі «Нова газета та Бородянський проти Росії», заява № 14087/08. URL: <https://ppt.ru/newstext.phtml?id=8195091>
2. Рішення ЄСПЛ від 12.07.2001 у справі «Фельдек проти Словаччини». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_029#Text
3. Рішення Європейського суду з прав людини «Лінгенс проти Австрії» (1986) // Практика Європейського суду з прав людини : Рішення. Коментар. – К.:Укр. Центр правничих студій, 1999. – № 1
4. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 11 липня 2019 року у справі № 757/29455/16-ц <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82997218>
5. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 20 листопада 2019 року у справі №539/3299/15-ц <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86565749>

Московчук Дмитро Олександрович

асистент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ США ТА НІМЕЧЧИНИ

Звичайно найбільш показовим іноземним досвідом в застосуванні електронних доказів в судовому процесі є саме досвід США. Перш за все, це

пов'язано з тим, що уявлення, дослідження і оцінка електронних доказів є однією з форм виявлення електронних технологій в судовому процесі. До того ж США, по-перше, є однією з передових країн у питанні науково-технічного прогресу; по-друге, країною зі стійким законодавством; по-третє, з добре розвиненою доказовою системою.

З електронними доказами в США судам масово довелося зіткнутися вже з кінця 1960-х років, на які припала поява в цивільному обороті електронно-обчислювальних машин. У 1975 р. в США був прийнятий кодифікований акт - Федеральні правила доказування, які регламентують процесуальний порядок доказування. Аналіз правила №1001 Федеральних правил доказування США визначає, що письмові документи і записи складаються з літер, слів або цифр або їх еквівалентів, виконаних від руки, на друкарській машинці, друкуванням, фотографуванням, магнітними імпульсами, механічним або електронним записом або іншим способом. Отже, законодавство США відносить електронні докази до письмових, не виділяючи їх в окремий вид [1].

Порядок надання оцінки електронним доказам у справі, визнання їх достовірними і допустимими, незважаючи на існування законодавчого акту, в США здійснюється дуже детально на підставі судово-прецедентної практики. Як свідчать наукові джерела, ще в 1970-х роках у суддів США виникло питання, що стосується допустимості докази. В процесі правозастосування суди США відійшли від формального підходу до цього питання і визнали, що оскільки інформація, що виводиться за допомогою ЕОМ, людина сприймає візуально або аудіально, то така інформація фактично є письмовим доказом і відповідає критерію допустимості як доказ [2].

Тобто сьогодні у судів США не виникає питання про те, чи є той чи інший електронний доказ оригіналом або копією, оскільки така ідентифікація втратила сенс. Такий підхід судів США значно спростив процес визнання електронних доказів у справі допустимими і сприяв досягненню мети цивільного процесу - захисту порушених прав, свобод та інтересів громадян.

Щодо європейського досвіду використання електронних доказів і дачі їм оцінки в судовому процесі, то аналіз норм цивільних процесуальних законів деяких країн свідчить про те, що спеціального і детального поняття «електронного докази» вони не містять.

Аналіз норм Цивільного процесуального кодексу, наприклад Німеччини, свідчить про те, що в ньому немає такого терміну як «електронний доказ». Зате розд. 130а Цивільного процесуального кодексу Німеччини має назву «Електронний документ» і дає таке роз'яснення: «Якщо для підготовчих письмових клопотань та додатків до них, петицій, заяв сторін, інформації, відомостей, звітів і декларацій третіх осіб є обов'язковою письмова форма, а вони представляються як електронні документи, то вони повинні містити кваліфікований електронний підпис відповідно до Закону про електронний

підпис (Signaturgesetz)» [3].

Зате розд. 371a Цивільного процесуального кодексу Німеччини «Доказове значення електронних документів» виділяє приватні та публічні електронні документи, а також документи, оформлені за допомогою електронної пошти. Норми цього розділу передбачають, що достовірними і допустимими є наступні дані: факти, що містяться в приватних записах і документах, які викладені у формі електронних документів і мають кваліфікований електронний підпис; обставини, викладені в направленому електронному повідомленні з зареєстрованого фізичною особою облікового запису «De Mail» (згідно Закону про електронну пошту (Gesetz De Mail)), який призначений тільки для такої особи; обставини, викладені в електронному документі, створеному відповідно до вимог щодо формування публічних електронних документів органом державної влади в межах його службових обов'язків (такий документ містить кваліфікований електронний підпис органу державної влади, який його створив) [4].

Тобто основним реквізитом електронного доказу для визнання його достовірним з боку суду є наявність в ньому кваліфікованого електронного підпису. Одночасно в цьому ж розділі зазначено, що суть електронного доказу може викликати сумнів лише в тому випадку, якщо про це заявить виключно власник кваліфікованого електронного підпису.

Таким чином, аналіз цивільного процесуального законодавства Німеччини в питанні визнання достовірним доказом електронного доказу виходить з того, що представлений електронний доказ є достовірним, за умови наявності кваліфікованого електронного підпису, якщо власник такого підпису не заявив про інше.

Список використаної літератури:

1. Federal rules of civil procedure. URL : <http://www.uscourts.gov/sites/default/files/rules-of-civil-procedure.pdf>.
2. Civil Disturbances. FM 15–19 // Headquarters Department of the Army Washington, DC., 26 November, 2005. — 195 p. URL : https://www.aclu.org/files/projects/foiasearch/pdf/DODDOA_008742.pdf
2. Елисеев Н.Г. Гражданское процессуальное право зарубежных стран. Москва, 2014. С. 6
3. Sven Timmerbeil. The Role of Expert Witnesses in German and U.S. Civil Litigation // Annual Survey of International & Comparative Law. – 2016. - № 9 (1). – p. 26